

HOGYAN KÉSZÜLUNK A SZÓSZÉKI SZOLGÁLATRA

Az unitárius istentisztelet lényege nem a liturgia, hanem a szószéki szolgálat. Az istentisztelet központjában a prédikáció áll, melynek milyensége a lelkész személyiségétől és felkészültségétől függ. A prédikáció és a lelkész személyisége a templomlátogatás meghatározó tényezője. Mikor új lelkész kerül egy gyülekezetbe, a templomlátogatás ugrásszerűen megnő. A hívek kíváncsiak, eljönnek, hogy lássák, megismerjék, meghallgassák az új lelkészt. A lelkésznek kezdettől fogva úgy kell szolgálatait végeznie, hogy ez az érdeklődés ne csak az első pár hónapra, hanem folyamatosan biztosítva legyen. Az érdeklődés fenntartása érdekében a lelkész számára adva van:

- a) a gyülekezet, a templomban megjelenő hívek, akiknek prédikál;
- b) az evangélium, amit hirdet;
- c) saját maga: a hivatástudattal és felkészültséggel rendelkező lelkész, aki a gyülekezetnek hirdeti az evangéliumot, építi Istenországát.

A *szószéki szolgálatra* készülő lelkésznek tudnia kell azt a tényt, hogy a gyülekezet összetétele, érdeklődési köre, problémája sokrétű. Van, aki megszokásból jön a templomba, van, aki kíváncsiságból, van aki lelki szomjúságból; van akit bizonyos problémák foglalkoztatnak. A gyülekezetet alkotó hívek többsége lelki szomjúságból. Ezt kell szem előtt tartani, ennek megfelelően kell prédikálni. A *prédikáció anyaga*: a próféták, Jézus tanítása és példaadása.

I. Mikor kezdődik a prédikációra való felkészülés?

Nagyon fontos ennek a kérdésnek a tisztázása. Vannak ugyanis lelkészek, akik szerint nem kell előre készülni, mert a szószéken megszáll az ihlet és a teológiai tanulmányok eredményeképpen magától jön a beszéd. Ez a felfogás téves és romboló. Felfogásom szerint minden szolgálatra előre alaposan fel kell készülni. A prédikáció csak úgy magától nem születik meg. Mikor kezdődik a készülés? Nem vasárnap reggel, pár órával az istentisztelet előtt, nem is csak szombaton délután. Szerintem a készülés a hét első napjával, hétfővel kezdődik. S ha ez valamilyen közbejött ok miatt nem kezdődhetik meg már a hét első napján, a hét

közepén legalább tudnia kell, hogy vasárnap miről fog beszélni, mi lesz a beszéd tárgya. Ennek több előnye van. Ilyenek:

1. Bőven lesz ideje arra, hogy a megírt beszédet elmélyítse, magáévá tegye; fogyatékoságait, hiányosságait észrevegye, azokat kijavítsa, pótolja, s így vasárnap kerek, egész beszéddel szolgáljon. Nem szégyen, ha minden beszédét leírja és megtanulja. Ez vonatkozik az imákra is.

2. A jó előre leírt beszédet és így önmagát is képes ellenőrizni. Csak így tud adni, építeni és elkerülni az ismétlést.

3. Ha a hét végén, vagy éppen vasárnap délután temetni kell, amit csak szombaton jelentenek be, esetleg keresztelni, házasságot megáldani, az már nagyon nem terheli meg. A vasárnapi prédikációval ugyanis már elkészült és így megfelelő idő jut a más szolgálatokra való készülésre.

Ezzel a módszerrel, állandó és rendszeres készüléssel, mely még ha bizonyos mértékig köt is, megtiszteli a gyülekezetet, s minden esetben nyugodtan mehet a templomba szolgálatot végezni.

II. Mi a prédikáció és mi annak a célja?

A prédikáció *építés*; célja a lélek alakítása.

A jó lelkési szolgálat Istenországa eszméinek megvalósulását, építését szolgálja.

Jó ezt minden lelkésznek tudnia. Aki ezzel tisztában van, aki tudja, hogy a gyülekezet lelki épülése szolgálatától függ, az nem épít a pillanatnyi ihletre, nagy szavakra, hanem jó előre lelkiismeretesen készül a szolgálataira. S ha megvan a megfelelő előkészület, akkor a szószéki szolgálat öröm, boldogság, fölemelő, a gyülekezet pedig elégedett és hálás.

III. Hogyan, milyen szempontok alapján írja meg a lelkész prédikációját?

A prédikáció tematikája alapján vannak alkalmi és általános beszédek. Alkalmi beszédek: advent, karácsony, húsvét, pünkösd, konfirmáció, őszi hálaadás stb.; ezeknek témája bizonyos szempontból kötött, előre adva van. Az általános beszédek témája szabad, kötetlen. Amikor tehát szolgálatra készül, előre tudja, hogy az alkalmi vagy általános beszéd kell legyen. Ennek szem előtt tartásával választja ki a Bibliából a textust, melyre a beszédét építi, s ebbe dolgozza bele az ezzel kapcsolatos anyagot. A keret tehát adva van, a tartalmat a lelkész viszi bele.

Amikor megvan a textus, a vasárnapi téma, a keret, s tudja a célt, melyet beszédével el akar érni, gyűjteni kezdi hozzá az anyagot. Hogyan? Jó előre szögezzünk le egy nagyon fontos ténytet. Mi lelkészek nem vagyunk költők, írók, filozófusok, polihisztorok. Mégis vasárnapról vasárnapra adnunk, prédikálnunk kell. De ki tud adni? Az, akinek van mit, akinek van amiből adnia. Kinek van miből adnia? Aki nem elégszik meg azzal, amit a teológián négy éven át tanult és elsajátított. Az, aki ezek mellé állandóan szerez, gyűjt, tárol, rögzít. Igaza van a régi közmondásnak, hogy a „jó pap holtig tanul“. A lelkésznek is állandóan gyűjtenie kell, olvasni, tanulni, szellemileg, lelkileg önmagát képezni. Anyaga minden, aminek vallás erkölcsi mondanivalója van. Ezeket össze kell gyűjteni, tárolni, csoportosítani, és alkalomadtán prédikációinkban híveink lelkét

táplálni. Hogy végzi a lelkész ezt a gyűjtő munkát? Úgy, hogy amikor olvas, bármi is legyen az, folyton szem előtt tartja, hogy azt hol, milyen témánál lehetne használni.

Hogyan írja meg a lelkész a prédikációt?

A prédikációírással kapcsolatos vélemények nagyon megoszlanak. Van olyan lelkész, aki nagyon tömören fogalmaz; prédikációja tömör és logikusan felépített. Minden mondata magasszárnyalású, magasröptű. Az ilyen beszéd éppen tömörségénél fogva fárasztó lehet a gyülekezetre. A lelkésznek minden egyes alkalommal szem előtt kell tartania azt a fontos ténytet, hogy a prédikáció az életből az életnek szól. Annak feltétlenül élményt kell keltenek, érthetőnek, világosnak kell lennie. Minden egyes esetben az a cél, hogy a gyülekezet megértse, kapjon valami lelkesítő pozitívumot valláserkölcsei szempontból. Ennek érdekében:

a) Minden egyes esetben meg kell határozni, hogy mi is a beszéd tulajdonképpeni célja. Mit is akar azzal elérni?

b) A beszéd felépítésénél két szempontot tartson szem előtt: elméleti és gyakorlati szempontot. Ez azt jelenti, hogy evangéliumi alapon megfogalmazza az elméleti tételt. Ezután következik ennek a gyakorlati alkalmazása, vagyis, hogy mit jelent ez gyakorlatban, életünkbe átültetve. Hogyan tudja azt a hívő, a gyülekezet megélni, megvalósítani a mindennapi életben. Lássuk ezt közelebbről. Először meghatározza pl. azt, hogy mi a jóság, a szeretet, a hűség, a hivatás, az emberség stb. Ezután a szöveg alapján kifejti teológiai jelentését. Utána a gyakorlati példák segítségével bemutatja, hogy mit jelent ez az evangéliumi igazság a gyakorlatban. Balázs Ferenc „A rög alatt“ c. munkájában ezt így fejezte ki: „Mutasd meg a lelkész, hogy miképpen lehet élni isteni életet. A múlt kísértet-istene helyett idézze az örökké élő, világot éltető lelket.“ Ezt kell szem előtt tartania ma is minden lelkésznek, ha azt akarja, hogy beszédei érthetők és világosak legyenek, célkitűzései pedig a hívek részéről megvalósíthatók.

Mindezek után befejezésül mit tud ajánlani egy gyakorló lelkész a lelkészi hivatásra készülő hallgatónak? Azt, hogy lelkészi szolgálataikra minden esetben komolyan készüljenek. Legyen az minden esetben lelkiismereti probléma számukra. Minél többet olvassanak, de nemcsak szórákosból, hanem anyaggyűjtés szempontjából is. Tanuljanak és állandóan ismereteket gyűjtsenek, mint a méh, mert 4 év leforgása után szolgálni kell a gyülekezetben, s az nem is olyan könnyű. Adni a gyülekezetnek csak az képes, akinek tudása van. Ezért jegyezzenek a homiletikai és a bibliamagyarázati órákon. A templomban hallott prédikáció rövid vázlatát írják le. A légáció alkalmával minél több beszédet tanuljanak és mondjanak. Az alapozás és a szószéki szolgálatra való felkészítés az intézetben kezdődik és folytatódik a gyülekezetben.

Szolgálataikra való készülés és azok végzése közepette legyenek tisztába azzal, hogy minden szavuk épít vagy rombol. Minden prédikáció,

lelkészi szolgálat egy-egy téglá kell hogy legyen a jézusi evangélium megvalósítása, Istenországa építése érdekében.

A szószéki szolgálat megkívánja, hogy a lelkész ismerje híveit. A lelkipásztori gondozás által a lelkésznek valósággal bele kell épülnie a gyülekezetbe. Ismernie kell hívei életproblémáit, gondolkozását, célkitűzéseit. A gyülekezet életét ne felülről, ne kívülről nézze és kezelje, hanem közvetlenül belülről. A gyülekezettel való lelki kapcsolat az egyik előfeltétele az építő és tanító prédikációnak, mely előbb vagy utóbb éreztetni fogja hatását a gyülekezeti élet minden terén.

FAZAKAS FERENC

ÚJABB ADATOK DÁVID FERENC CSALÁDJÁRÓL ÉS NEMZETISÉGÉRŐL

1.

Az irodalomtörténeti és egyháztörténeti összefoglalókban olvashatunk az unitárius egyház megalapítójának családi, származási és nemzeti-ségi hovatartozásáról. Kolozsváron született, apja Hertel Dávid szász nemzetiségű csizmadiamester, anyja kolozsvári magyar nő volt. Nevét tanuló korában az akkori humanista szokás szerint apja keresztnéve után Franciscus Davidis-re latinosította.¹ Horváth János irodalomtörténész szerint Dávid Ferenc Kolozsvárt született, még Mohács előtt. Apja Hertel Dávid szász varga, anyja magyar nemesleány. 1557-ben ő is magyar nőt vett feleségül, Barát Istvánnak, az énekszerző kolozsvári főbírónak a leányát, Katát. Családi körülményeiben adva volt mind a szász, mind a magyar közösséghez való csatlakozás, illetőleg az amabból való kiválás lehetősége.²

A Dávid Ferencről írt életrajzi summákba nem fértek bele a családjára vonatkozó adatok. Az utóbbiakat Kanyaró Ferenc foglalta össze 1899-ben. Első neje, kinek neve ismeretlen, 1570-ben halt meg Kolozsváron. Egy leánya 1579-ben Trauzner Lukács felesége, egyik fia 1578—80-ban a bázeli egyetemen tanult. A Barát Katával 1572-ben kötött házasság már két év múlva felbomlik³. A Kelemen Lajos által felfedett, Pokoly József által közölt és Kanyaró értékelte Bogáti Fazekas Miklós kalendáriumi feljegyzéséből értesülünk arról, hogy Dávid Ferenc Hertel Dávid nevű fia 1582-ben halt meg.⁴ Bogáti zsoltárait elemezve, Kanyaró Ferenc megállapítja, hogy Dávid Ferenc fia, János (és nem Ferenc, amint őt eddig tévesen nevezték) volt az első, aki apja igazságáért kiállott. Dávid János 1580-ban Kolozsváron tartózkodik, amint azt egy sajátkezű bejegyzése sógorának, Trauznernek egyik fennmaradt könyvében bizonyítja. Nemsokára azonban, 1581—82 körül, Dávid Ferenc fia is elköltözik apja után.⁵ A Dávid Ferenc János nevű fiáról tett Kanyaró-féle megállapításokat Gál Kelemen is átvette.⁶

Az alábbiakban néhány újabb adat felhasználásával igyekszünk összefoglalni és újraértékelni a Dávid Ferenc apjára, családjára, gyermekeire, az utóbbiak és apjuk nemzetiségére vonatkozó adatokat.